

d'una creu, que també apareix a les peces que ja eren conegudes, o bé d'una estrella. La semblança tipològica amb els exemplars del 1591 em fa pensar que és de l'emissió immediatament anterior, documentada entre 1583 i 1591.

Les emissions encara no identificades podrien dur algun símbol relacionat amb l'heràldica dels senyors de la vila. És per això que cal tenir en compte quins foren els senyors de Bagà d'aquesta època. Galceran VII de Castre i Pinós, anomenat "el vescomte" exercí aquesta jurisdicció durant la guerra civil catalana del segle XV, fou també Capità General de Catalunya, i en els darrers moments un dels més fidels col·laboradors del rei Joan. Podria haver estat ell qui va obtenir la potestat de permetre encunyacions de moneda. El 1472 el succeí a la baronia Felip VII Galceran de Castre i Pinós, mort el 1509. Durant el mandat de Felip va prendre protagonisme Galceran de Pinós, parent lateral de la nissaga, que exercí el càrrec de procurador senyorial i que era sorprenentment anomenat "senyor" pels bagatins. També durant la jurisdicció de Felip la baronia fou disputada primer per Joana de Pinós, filla de Galceran i muller de Bertran d'Armendaris i després per diversos pretendents. A la mort de Felip, la baronia passà a mans de Lluís de Beaumont, conestable de Navarra, que hi tenia drets per la seva muller Aldonça de

Cardona. El 1578 la baronia estava en mans de Dídac de Toledo, duc d'Alba.

El llinatge Pinós, i de retruc la baronia, tenien com a símbol heràldic una pinya. Els Castre tenien una estrella acompanyada per pals. L'escut municipal de la vila de Bagà ha conservat la pinya i també una flor de llir per a la qual no he trobat explicació. Aquests mateixos símbols són els que apareixen a les dues emissions de moneda conegudes del segle XVI. Pel que fa a la flor de llir, Ferran de Sagarra assenyala un segell de la batllia de Bagà que du aquest símbol i que l'investigador atribueix al segle XV, tot i que la fotografia del segell és de difícil interpretació. (10)

Notes

- (1) Aquest article fou publicat a *Acta Numismàtica*, n. 32, Barcelona, 2002, p. 101-116.
- (2) SERRA VILARÓ, J. *Baronies de Pinós i Mataplana*, Llibre II, Barcelona, 1947, p. 472-82.
- (3) La major part del fons municipal històric de Bagà fou traslladat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó arran de la guerra. El fons resta mig camuflat i repartit en dues seccions imprecises: La major part de documents resta a la secció Notarials, serie Bagà, però també se'n troben alguns a la secció Diversos, serie local, sub-serie Bagà.
- (4) CRUSAFONT, M. *Història de la moneda de la guerra dels Segadors*, Barcelona, 2001, p. 85-86.
- (5) La xifra l'obtenim al considerar que els ploms de Bagà havien de tenir el valor circulatori habitual d'un dinar. Ara bé, cal precisar que hem documentat a d'altres poblacions, per bé que rarament, l'existència de ploms i senyals de valor de dos diners.
- (6) Per exemple a Reus i a la Selva del Camp, on durant els segles XVI i XVII es van fabricar menuts de llautó molt semblants als de Bagà. Vegeu: SANAHUJA, X. "La moneda municipal a la Selva del Camp (Segles XVI i XVII)". a *Gaceta Numismàtica*, n. 135, p. 49-62.
- (7) VIDAL QUADRAS, M. *Catàleg de la col·lecció de monedes y medallas*, Barcelona, 1892, v. II, l'òm. 37, n. 10, cat. 7.503.
- (8) BOTET, Joaquim. *Les monedes catalanes*, Barcelona, 1909-1911, v. III, n. 596.
- (9) «Musée Numismatique Joseph Puig», a *Tramontane*, Perpinyà, 1958, n. 413, fot. n. 50. És el mateix exemplar publicat per CRUSAFONT, M. *La moneda catalana local (S. XIII-XVIII)*, Barcelona, 1990, n. 1.036.
- (10) SAGARRA, F. *Sigil·lografia catalana*, Barcelona, 1922, tom II, segell n. 534.

Xavier Sanahuja Anguera

APENDIX DOCUMENTAL

1

1479. Bagà

Als comptes del clavari de Bagà apareixen dues rúbriques que esmenten els ploms de la vila.

Item pos en rebuda que n dona an Borrell, los quals seran quitats dels ploms qui s'eren perduts: 10 s. Item pos en rebuda qui n dona a n Borrell com anà a Barcelona 2 ll. 11 s. de ploms: 2 ll. 11 s.

Arxiu de la Corona d'Aragó, Notarials, Bagà, vol. 190, Llibre del clavari de la vila, 1479, f. 1.

2

1482. Bagà

El clavari de la vila de Bagà esmenta una partida de ploms de la vila.

Item més pos en rebuda los qualls e rabuts per mans de n Joan Coll quònsoll, duas liuras setza sous tenia de ploms de lla vila: 2 ll. 16 s.

ACA, Notarials, Bagà, vol. 140, Llibre del clavari de la vila, 1482-89, f. 4v.

2 bis

1483-1484. Bagà

El clavari de Bagà es fa ressò de l'abatiment de la moneda castellana de plata.

Item met en despesa dotsa diners que e pagats de cambi de dotsa reals castalans con los ageran abatuts: 1 s.

ACA, Notarials, Bagà, vol. 151, Llibre del clavari de la vila, f. 23v.

3

1486. Bagà

El clavari de Bagà rep 438 ploms de mans del cònsol Joan Coll.

Item més fas rabuda jo Joan de Brocà de 36 s. e mig de ploms me foran desliurats per mans de n Joan Coll, cònsol de la dita vila de Bagà: 1 ll. 16 s. 6 d.

ACA, Notarials, Bagà, vol. 140, Llibre del clavari de la vila, 1482-89, f. 55.

4

1488. Bagà

El clavari de Bagà reconeix tenir dos sous de ploms sense valor.

Item, met en dada dos sous que tinc de ploms que no valen res, e més dos diners de paper per fer lo libra, e serian 2 s. 2 d.

ACA, Notarials, Bagà, vol. 140, Llibre del clavari de la vila, 1482-89, f. 72.

Esmentat per: J. SERRA VILARÓ, Les baronies de Pinós i Mataplana, llibre II, Barcelona, 1947, p. 479.

5

1496. Bagà

El clavari de Bagà rep 2.636 ploms de mans dels cònsols, en dues partides.

Item he rebut de mans dells cònsols, en ploms: 7 ll. 19 s. 8 d.

Item més he rebut per mans dells cònsols, en ploms: 3 ll.

ACA, Notarials, Bagà, vol. 194, Llibre del clavari de la vila, Joan Brocà, 1496, f. 1.

6

1498. Bagà

El clavari de Bagà esmenta una partida de ploms de la vila.

Item més e rebudas d'en Pere Riu, m'o digeran los quònsols: 6 ll. de ploms.

ACA, Notarials, Bagà, vol. 212, Llibre del clavari de la vila, Toni Calla, 1498, f. 1.

7

1517. Bagà

El clavari de Bagà registra un pagament destinat a la fabricació de la moneda municipal.

Item més e donat al dit Bercòs per plom que a portat per fer los ploms de la vila: 10 s. 6 d.

ACA, Notarials, Bagà, vol. 198, Llibre del clavari de la vila de Bagà, 1517-18, f. 6.

1563-64. Bagà

El clavari de Bagà registra certs pagaments relatius a la fabricació de la moneda municipal.

Més per dues rodanxes de lautó [3] pesarien sinch liures y mitge [a raó] 6 sous liure, per fer dinés: 1 ll. 13 s.

Més, per una rodanxa de lautó y tres liures de plom per fer dinés: 18 sous.

Més, al mateix cònsol per posar una planxa avien comprada per fer dinés: 1 ll. 8 s. 5 d.

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 151, *Llibre del clavari de la vila*, f. 1v-2.

1566. Bagà

El clavari de Bagà, Joan Cosp, rep prop de 5.000 menuts de la vila de mans dels cònsols, i esmenta una compra de plom possiblement relacionada amb la fabricació de la moneda local.

Item ha rebut de diners nous que los cònsols li han comanats: 21 ll.

[...]

Més he donat per manament dels cònsols 3 s. 4 d. per quatre liuras de plom an comprades: 3 s. 4 d.

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 203, *Llibre del clavari de la vila*, f. 2 i 6.

1566, després del 21 de setembre

El clavari de Bagà, Pere Pau Boter, esmenta un pagament relacionat amb la moneda municipal.

Més he donat per lo mateix manament a Joan Fonnoll per los manuts de la vila: 1 ll. 17 s.

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 202, *Llibre del clavari de la vila*, f. 5.

1581. Bagà

El clavari de Bagà pren nota que un cònsol de la vila ha comprat 20 rals de planxa per fer moneda, a Barcelona.

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 164, *Llibre del clavari de la vila*, f. 17.

Esmentat per: J. SERRA VILARÓ, Les baronies de Pinós i Mataplana, *llibre II, Barcelona, 1947*, p. 479.

1586, 29 de maig. Bagà

El clavari de Bagà, Andreu Bosch, reconeix haver rebut 2.592 menuts de la vila, fabricats en temps dels darrers cònsols.

Més, a 29 de maig tinc rebut jo Andreu Bosch com a clavari del any present deu liures y setze sous y so les me an donades los cònsols pasats qui són en Salvador de Serres y en Joan Verger cònsols de l'any pasat, les quals an fetes de menuts, dic: 10 ll. 16 s.

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 204, *Llibre del clavari de la vila*, f. 1.

1591, 8 de maig. Bagà

El Consell General de la vila de Bagà, a causa del descrèdit de la moneda municipal, acorda cercar diners per tal d'assegurar l'emissió, obligar la seva acceptació, i reconeixer tots els menuts en circulació per tal d'eliminar els falsos.

Vuy que comptam 8 de maig 1591, fonc convocat Consell General ab so de campana en la casa del consolat y en ell se tractà y concloué lo següent, ço és: Que atès que han fets menuts y los qui aportan provisió en la vila y prenen aquells y après no troban qui los fasen bons y cambien ab reals, y per so y ha moltes queixas en tal que ja ningú vol apor-

tar provisió en la vila, en gran dany de aquella, y la vila no pot fer-los bons per no tenir reals per canviar-los, per so se dona llibertat als cònsols que serquen trenta o 40 ll. ho 50 de reals y ab aquells que pugan canviar los menuts a tots los que volran canviar-ne y dits reals pugan pendre a qualsevol interès, com millor poran y pendre per a tornar-los d'assí a tots Sants.

Item que regonegan tots los menuts que y són, tant en las botigas com en altrás mans, y los que trobaran falsos que-ls trenquen y queòs perdan per los qui-ls tindran.

Item que-s fassa crida que tothom haia de pendre los menuts, pus ja-ls seran fets bons ab reals.

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 152, *Llibre de comptes, Consells i negocis de la vila, 1589-98*, f. 9 v- 10.

Esmentat per: J. SERRA VILARÓ, *Baronies de Pinós i Mataplana, llibre II, Barcelona, 1947*, p. 480.

1591, 1 de setembre. Bagà

El Consell de la vila de Bagà acorda engegar una nova emissió de moneda municipal, en substitució de l'anterior, retirada a causa de les falsificacions.

Item que atès han fet fer un cuny nou a causa dels diners falsos, que donan facultat hara als honorables cònsols que pugan fer menuts lo que aprarrà, fins a 30 ll. si mester serà, però de assí enlà no se'n pugan fer sinó ab Consell General, y en haver fet dits manuts que-ls hagen a liurar al clavari de la vila que n don compte...

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 152, *Llibre de comptes, Consells i negocis de la vila, 1589-98*, f. 10.

1592, 28 de desembre. Bagà

El Consell de Bagà acorda la fabricació de 20 o 25 lliures de menuts per tal d'aconseguir diners i no haver d'imposar un nou impost extraordinari als vilatans.

Primo que per obviar a tants mals que ha en la vila stariano determenats de posar un tall, però après han tractat y conclòs que val més que se fassa fins a 20 ll. de menuts ho 25.

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 152, *Llibre de comptes, Consells i negocis de la vila, 1589-98*, f. 14.

J. SERRA VILARÓ, *Les baronies de Pinós i Mataplana, llibre II, Barcelona, 1947*, p. 480.

1593, gener-feb. Bagà

Diversos comptes del clavari de la vila de Bagà referents a la fabricació i recanvi de la moneda municipal.

Rebudes:

Item he rebut al primer de janer 1593, de menuts nous que han fets los honorables cònsols: 7 ll. 16 s. 6 d.

E més, a 23 de febrer 1593, donaren los cònsols, de manuts feren dit dia: 16 ll.

Dades extraordinàries:

E més he pagat per manament dels cònsols, he donat a l'Esteve Pere Arnau per menuts vels se són perduts al bassí del Roser, los quals li són fets bons dels manuts se són fets vuy a 23 de febrer 1593: 12 s. ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 153, *Llibre del clavari de la vila*.

1596. Bagà

El clavari de Bagà pren nota que un cònsol de la vila ha comprat planxa i plom per a fer moneda, a Barcelona.

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 154, *Llibre del clavari de la vila*, f. 7.

J. SERRA VILARÓ, *Les baronies de Pinós i Mataplana, llibre II, Barcelona, 1947*, p. 479.

1597, 14 de maig. Bagà

El clavari de Bagà rep 2.328 menuts de la vila acabats de fabricar.

Rebudes:

Item a rebut lo cònsol Romeu, com a lochtinent del clavari, de manuts fets lo present any: 9 ll. 14 s., los quals se són fets vuy a 14 de maig 1597 en prasèntia de dit cònsol y de Jaume Padrals, cònsol sagon, y dels consallés del present any.

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 154, *Llibre del clavari de la vila*, f. 1v.

1623, 2 de juny. Bagà

En aquesta data consta la circulació de moneda pròpia a Bagà.

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 168, *Consolat*, f. 85v.

1627, 26 de juliol. Bagà

El Consell General de Bagà es fa ressò de la captura d'un falsificador de la moneda de la vila i acorda demanar al Governador de la baronia que el castigui, sense que a la vila li costi diners l'administració de justícia.

És estat resolt i determenat que atès Jaume Capdevila, als Bisbes, stà pres e detengut en los càrcers del castell de la present vila, inculpat d'haver trobat en sa casa uns mollos falsos de fer menuts de Bagà, que per so se suplique al senyor governador sie castigat segons de justícia se trobarà faedor, i que per adassó no entèn ni pretèn la vila gastar ningun diner, sinó que dit senyor governador castigue dit delinqüent segons ses culpes.

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 168, *Consolat*, f. 98.

J. SERRA VILARÓ, *Les baronies de Pinós i Mataplana, llibre II, Barcelona, 1947*, p. 481-82 (però 26 de juliol).

1635, 14 d'octubre. Bagà

El Consell General de Bagà acorda retirar de la circulació 200 lliures de menuts de la vila i desar-los en una caixa amb tres claus, d'on no es puguin treure sense acord del mateix Consell General. S'és resolt i determinat que-s recullen dos-centes lliures de menuts de Bagà, atès lo dany redunda a les ajudes de la vila, i que sien fetes tres claus: les dos tingan los cònsols i altra sia encomanada a m. Steve Bru, conseller, lo qual diner no-s puga traure sinó ab Consell General, conforme se són ara determinats.

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 168, *Consolat*, f. 111.

J. SERRA VILARÓ, *Les baronies de Pinós i Mataplana, llibre II, Barcelona, 1947*, p. 480.

1638, 23 de març. Bagà

El Consell General de Bagà acorda treure a la circulació una partida de 30 lliures de menuts de la vila, per tal de pagar deutes pendents.

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 168, *Consolat*, f. 115v.

1645. Bagà

Segons consta en un compte del 3 de juny de 1646, en aquest any circulaven menuts a Bagà.

Item los dits Puyol y Jeroni Bru, d'any passat, donan bo y lleal compte de la administració de la botiga dels pobres de la present vila y tria de blat, ab menuts de Bagà, 222 lliures 13 sous 2 diners.

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 168, *Consolat*, f. 143.

M. Crusafont, *Història de la moneda de la guerra dels Segadors, Barcelona, 2001*, doc. 303.

1648, 7 de juny. Bagà

El Consell General de Bagà acorda no treure a la circulació els menuts de la vila que estan desats a l'arxiu. ACA, Notarials, Bagà, vol. 168, Consolat, f. 152. Registrat a: M. Crusafont, Història de la moneda de la guerra dels Segadors, Barcelona, 2001, doc. 335.

1650, 12 de juny. Bagà

El Consell General de Bagà acorda novament no treure a la circulació els menuts de la vila que, en quantitat de 150 lliures, resten empaperats i desats a l'arxiu. ACA, Notarials, Bagà, vol. 168, Consolat, f. 161. Registrat a: M. Crusafont, Història de la moneda de la guerra dels Segadors, Barcelona, 2001, doc. 352.

1653, 14 de març. Bagà

El Consell General de Bagà acorda treure a la circulació una partida de 150 lliures de menuts de la vila que tenia desats a l'arxiu.

Fonch tingut Consell General, éssent cònsols los honorables Jacint Brosa y Esteve Pedrals, concellers Climent Serres, ahont de voluntat del dit Concell se an extrets les 150 lliures de dinés de Bagà que estan el al arxiu, a efecte de satisfer al senyor mestre de camp lo que se li deu, atès no se ha trobat altre millor expedient per ser estada axí la resolució de Consell, y axí bé se fes anar per síndich a micer Josep Aldofeu per aliviar-nos de tanta càrrega tenim.

ACA, Notarials, Bagà, vol. 168, Consolat, f. 169v.

1683. Bagà

El Consell de la Divuitena de Bagà acorda fabricar 100 lliures de menuts per fer front a la manca de moneda de poc valor.

Fonch proposat per lo magnífic cònsol en cap la necessitat hi havia en la present vila de moneda de Bagà, o manuts, i dit Consell resolgué que-s fessan cent lliures de dits menuts de Bagà.

J. SERRA VILARÓ, Les baronies de Pinós i Mataplana, llibre II, Barcelona, 1947, p. 480 (Arxiu de Bagà).

Bar - Restaurant

Santa BÀRBARA

Sant Corneli

Tels. 93 824 82 09

93 824 81 79

Fax 93 824 82 09

Sta Bàrbara 1a, 1

**Ajuntament
de Vallcebre**

**Membre del Consorci
Ruta Minera**

www.vallcebre.org

